

Ἡφαιστὸς Βιβλιολάτρεω
Vulcanus Musis inimicus.

is.

Differtatio Historica

de

**LIBRIS ET BIBLIOTHECIS
IGNE ABSUMTIS**

Programmatis loco,

quo ad

Encaenia Scholastica

die 30 Oct. A. O. R. 1711. habenda

PATRONI & Fautores studiorum

invitantur,

Una cum

CENTONE VIRGILIANO

de incendio Nordhusano

P. P.

JOH. JOACH. MEIERO. R.

Northus. prel. Coeler.

HUMANANA GUNCTA, FUMUS, UMBRA,
VANITAS
ET SCENÆ IMAGO, UT ABSOLVAM BREVI,
NIHIL.

HOMINUM Os Jambos, quos in cenotaphio Justi Lipsii legi testatur *Emanuel Thesaurus*, (a) à veritate non esse alienos, tot seculorum constat experientia, tot universæ naturæ exemplis & repentino rerum humanarum interitu docemur. Ut taceam alia omnia, temporis videlicet injuriam, vetustatis in exedendis operibus violentiam, tempestates, terræ motus, eluviones, bella, quorum impetu urbes celeberrimæ deletæ, & regiones quondam florentissimæ incolis exhaustæ sunt; quis est, cui non perspicuum sit, nihil inter homines arte factum manuque structum esse, quod non insatiabili flammarum violentia labefactari, deformari, et in cineres redigi possit. Immenso foret oratio, et uteremur in re non dubia testibus non necessariis, si ex historiarum monumentis omnes urbium opulentissimarum clades, quas ipsis incendia pepererunt, excuteremus. Nordhula nostra ignem aliquoties ceu *εὐλατον μάστιγα* perpeffa, eodemque superiori anno miserrime devastata, documento esse potest, nihil in rebus humanis fixum esse & perenne, sed omnia fragilia, fluxa esse & caduca. Nolo in præsentiarum acerbissimum hoc vulnus retricare, nolo ædis Nicolaitanæ, curiæ, scholæque, excidium, nolo denique tot domorum
omni-

(a) de arguta di&. p. 224.

omnibus rebus refertarum atque exornatarum in cœnosa re ruinas: sed dum eodem incendio mecum alii librorum jacturam fecerunt non omnino contemnendam, hodierno die, quo per DEI O. M. gratiam, & Senatus nostri Amplissimi munificentiam schola nostra, post excidium renata, encaenia sua celebrat, ignem ab omni seculorum memoria βιβλιολεθρον & Vulcanum Musis mansuetioribus nunquam non inimicum extitisse, paucis demonstrabo.

§ 1. Si regum sapientissimus jam tum sua ætate con-questus est, nullum faciendi libros esse finem: quid non hodie diceret, si redivivus in orbem factus instructissimas Europæ bibliothecas perlustraret. (*) Tantam enim librorum præcipue his temporibus esse multitudinem, ut fere ipse orbis immenso hoc pondere gravatus ingemiscat, id fatentur etiam ii, qui alias in contraria opinione confueverunt. Dum enim cuilibet literatori hodie unguis prurunt, nemoq; famam vel mediocriter docti tueri potest, nisi nomen suum chartis brevi aut ad tineas blattasque amandandis, aut salsamentario & myropolæ vendendis, illinat: hinc fit, ut quotidie novæ prodeant auctorum copiæ, tanto numero, ut autumnus, quem vivimus, injuria non mihi tot folia arboribus dejicere videatur, quot chartarum folia singulis nudinis in orbem literatum protruduntur. Lepida, sed verissima hac de re verba sunt viri docti (b): *incaveas* inquit, *si forent conclusi omnes libri, ut pulli gallinæ, tamen*
hæret

* Ecl. 12. 12. † P. Cunn. Cit. Petr. Poiret de erud. falsa p. 609.

hanc possint, opinor, uno anno circum iri: et Aurelium quendam solam Juris prudentiam multorum camelorum onus appellasse, testatur: *παρ* Morhoffius. (a) Inter tot ergo voluminum myriadas, quas nunquam non insanabile illud scribendi peperit cacöethes, libros quam plurimos existisse inutiles, imo perniciosos, nemo prudens facile ibi inficias. Quibus etsi orbis litteratus carere, illorumque jactura per ignem facta non omnino infelix videri potest: dolendum tamen, immitem Vulcanum nullo discrimine salutare libros cum futilibus et noxiis extirpatum ivisse, & infelix lolium, sterilesque avenas cum optima monumentorum segete absumsisse.

§. 2. Reprehensionem igitur non merentur, sed potius omni laude dignissimi sunt illi, qui olim inter Ephesios divina luce collustrati, libros suos *γοητικὰς* & incantationes magicas combusserunt. De his Spiritus S. ita loquitur (b): *ἱκανοὶ δὲ τῶν τὰ περίεργα πράξαντων, συνείγκαντες τὰς βιβλῆς κατίκαρον ἐν ἁπιοπαύτων.* i. e. vertente Erasmo: Multi eorum, qui curiosa (*γοητίας* & *τεράτευτίας*) vocant philosophi) exercuerant, comportatos libros exusserunt coram omnibus. Horum certe in libros pestilentes odium ita laudabile justumque fuit, ut inde gloriam apud omnem posteritatem consecuti sint maximam, eorumque sedulitas in abolendis nefariis scriptis vivet, dum aliquod inter Christianos manebit pietati pretium. Eadem religionis sanctimonia incitati veteres Christianorum Imperatores

(a) de arg. dial. p. 85, (b) A. 19, v. 19.

tores hæreticorum scripta flammis tradere solebant; propterea quod ob errorum, immanitatem, & argumenti fœditatem illa oculis manibusque purioris Ecclesiæ subtrahenda judicabant. Ita Constantinus M. Arii, Arcadius Eunomianorum, Theodosius Nestorii, Martianus Eutyichianorum, Ricaredus, Rex Hispaniæ, Arianorum scripta tanquam fidei & bonarum mentium detrimenta flammis exusserunt. (a) Pari ratione Ethnici eos libros quos Jcti *improbata lœtionis* appellitant, quique avitæ religioni labem adspargere videbantur, igne combusserunt: Memorabile habet exemplum Valerius Maximus: (b) *libros Græcos, inquit, quia aliqua ex parte ad solvendam religionem pertinere existimabantur, L. Petilius, prætor Urbanus ex auctoritate senatus per victimarios igne facto, in conspectu populi cremavit. Noluerunt enim præsci viri quicquam in hac adservari civitate, quo animi hominum à deorum cultu avocarentur.* Sic a præscis Atheniensibus *Protagoræ* libri, propterea quod ad *ἀθεότηα* viam sternebant, in toro cremati sunt, sub præconis voce a singulis, qui illos habebant, investigati. (c) Pari ratione optimus Imperator, *Octav. Augustus*, libros fatidicos, Gentilium idolomania perniciosos, igne delet. Ita enim de eo Historicus: (d) *Quicquid fatidicorum librorum Græci Latinique Sermonis, nullis vel parum idoneis auctoribus vulgo ferebatur, supra duo milia contracta undi.*

(a) Petr. S. vavis Hist. Conc. Trid. p. 530. (b) Val. Max. l. 1. c. I. §. 12. (c) Diog. Læert. in vite p. 554. Lactantius de ira Dei c. 9. p. 284. (d) Svetonius in Aug. c. 31.

disque, cremavit; ac solos retinuit Sibyllinos. Quamvis autem libri Sibyllini hoc tempore flammis effugerint, idem tamen eos mansit exitium. Cum enim jam inde à Tarquinii superbi tempore lapideæ arcæ essent inclusi, & sub templo Jovis Capitolini diligentissime reconditi; ex Scto in rebus maximi momenti per quindecim viros subinde consulendi; Syllano tamen tempore A. V. 670. libri hi una cum capitolio exusti sunt, quam oraculorum jacturam cum Romani ferrent ægerrime, Sibyllina carmina undique gentium per legatos exquisita, descriptaque, & restituto Capitolio redita sunt a Sylla A. V. 678. & paulo post templo Apollinis ab Augusto. (s) Tandem in incendio Neroniano servati sunt, sub Imp. Honorio tamen a Stilicone flammis traditi, remanente per traditionem aliquali eorum memoria. Hodie autem quæ circumferuntur Sybillina oracula, non sunt illorum veterum quædam fragmenta, sed verius suppositi, & pia fraude paganis imponentes. Porro Imperator Nero, propudium illud hominis, ne quid superstitionis gentilis detrimenti caperet, exussit libros *Fabricii Vejentonis*, quibus nomen Codicillorum dederat, multaque & probrosa in Patres & Sacerdotes composuerat, Vejentone Italia depulso. Horum institutum quemadmodum laude sua defraudandum non est; ita inter Christianos merito atque optimo jure libros eos igne

[s] Fabricius Biblioth. Gr. l. I. c. 19. & seqq. Langius Histor. Phil.

igne aboleri par erat, qui semina impietatis, atheismi videlicet, naturalismi, scepticismi & Spinofismi mentibus induunt, intellectum corrumpunt, & voluntatem depravant. Celebrabitur ergo meritis, encomiis *Andreas Naugerius*, nobilis & Poëta Italus, qui quotannis stato die, Musis sacro, tria Valerii Martialis volumina, tanquam spurca & impura, cum execratione Vulcano dicavit. (a) Quod facinus brevibus Gyaris & carcere dignum arbitratur non nemo, qui ea propter *Naugerium atrocem incendiarium* vocare non erubuit: (b) Sed utinam omnes docti pari castimoniam amore flagrarent, ut omnia ista lasciviam & libidinis monumenta, quibus tot juvenum animi corrumpuntur, in pulverem redigerent! Est quidem suus Martiali nitor, est lepos & acumen: satius tamen hoc sermonis cultu carere, quam eundem cum præsentissimo animæ detrimento didicisse. Nam dum pietatis semper mihi potior ratio, quam sermonis habenda esse videtur: libri illi pestilentes; ex quibus morum depravatio pertimescenda est (e. g. Propertii Satyricon, Carmina Priapeja, Ausonii Cento nuptialis, & recentioribus, satyra ista Sotadica falso Aloysiæ Sigææ, integerrimæ feminæ, adscripta &c.) flammis æternis mihi videntur dignissimi, etiam si casto emendatoque sermone aliquod oblectamentum legentibus parere possint,

In:

(a) Paulus Jovius in *El. illustr. vir.* p. 322. (b) *Balth. Bonifacius in conjecturis in Martialem.*

§. III. Iniquiori certe fato libri his multo meliores cremati sunt. In ipsa SS. literarum volumina non numquam ab hominibus sceleratis igne sævitum est. *Jojachim*, Judæ Rex, Prophetæ Jeremiæ volumen, cultello dissectum in ignem projecit. (a) *Antiochus Epiphanes*, Judæorum ille Phalaris, libros legis conquirit, & igne aboleri jussit. lisdem furiis agitati gentiles crudelissime grassabantur in libros S. scripturæ, coelestem veritatem una cum voluminibus destructuri. Ita enim Eusebius: (c) *Nonus Decimus agebatur annus imperii Diocletiani, mensis Martius, & dies sollemnis Paschæ imminabat, cum edicta Principis per omnem terram proponebantur, ut cunctæ, quæ usquam sunt Ecclesiæ, ad solum usque destruerentur, scriptura sacra igni exurerentur.* Imo martyres primæ ecclesiæ, quando per ultimos cruciatus lacerabantur, de tradendis S. scripturæ libris fuisse interrogatos, testatur Prudentius, quando Prætor gentilis Vincentium martyrem ita alloquitur: (d)

*Si tanta callum pectoris
 prædurat obstinatio;
 pulvinar ut nostrum manus
 abomineris tangere;
 saltem latentes paginas
 librosque opertos detege,
 quo secta pravum seminans
 justis cremetur ignibus.*

b

Præ.

(a) Jer. 36, 23, (b) I. Maccab I, 59. (c) Hist. Eccl. lib. VIII, c. XL.

(d) Prud. Hymn. V. *ὡς τὸ σιφάριον* p. 105.

Præivere ergo gentiles laudabili (si diis placet] exemplo Papæ Romano, qui non modo in Lutheranos brutum stringit anathematis fulmen, sed etiam in libros eorum igne lævire solet. (a) Sic Martinus V. P. R. peculiari diplomate omnes hæreticorum (ita loquuntur homines vanissimi) sectas, Wiclefistas & Hussitas, sacrorum communione privavit, eorum libros flammis adjudicans. (b) Patres Concilii Constantiensis libros eos, quos *Johannes Huss*, præco ille justitiæ inter Bohemos, conscripserat, in publico coemeterio exusserunt, Huss, ad fatalem rogam, trahendo, inspectante. (c) Sic Professores Lovanienses *Lutheri* scripta flammis tradebant, quo permotus Lutherus Corpus Juris Canonici una cum Papali diplomate *Wittembergæ* (vordem *Elster Thore*) publice combussit. [d] Eadem rabie Galli luci Evangelicæ refragantes, acti sunt. Bercinius enim, nobilis juvenis, cum agnita veritate, tenebras papales damnasset, ejus libri cremati sunt, & ipse, faucibus antea laqueo fractis, ignis martyrium luit. Ita enim Historicus: *la Sorbonne pour suivit Berquin à outrance, & comme on l'eut mis en prison, il fut condamne à se retracter, voyant bruler ses livres.* Et post pauca: *Berquin fut condamné à être pendu, & son corps brûlé* (e) In Dania etiam Rex *Friedericus II.* Formulæ Concordiæ subscribere gravatus, librum

[a] Petr. Suavis Hist. Conc. Trid. p. 550. (b) Ziegler in Theatro temporum p. 793. Arnold H. E. T. I. p. 421. (c) Arnold l. c. Parte II. p. 43. [d] Hist. du Calvinisme contre Maimbourg P. 216, 217. [e] Arnold, tt. E. Parte II. p. 326.

ram hunc auro & gemmis exornatum, foco assidens in
in ignem misit, licet Lutheranorum sacris esset addictus. (a)

§ IV. Si porro antiquitatis monumenta evolvimus,
non pauca offerunt sese nobis exempla eorum, qui in cujus-
cunque generis libros nefario ausu, ut atroces incendiarii,
sævierunt. Hi ἀπὸ δεινότητος, quod cum Licinio literas pe-
stem esse Rerump. crederent, libros omnes, si licuisset,
e toto orbe lubentes proscripsissent. Hac μεσοβιβλία du-
ctus Imperator Sinensium Xius anno ante Virginis par-
tum 237 libros omnes sui imperii, præter medicos & ju-
diciarios cremari jussit, neque iis etiam pepercit, qui de
temporum calculo, & solis lunæque defectionibus age-
bant. (b) Immensa volumina a tam flagitiosæ ambitionis
tyranno ita deleta fuisse, viris doctis videtur, probabile;
(c) Qua immanitate etiam vetustissimi inter Sinenses phi-
losophi, Confucij scripta periissent. nisi alicujus aniculæ
fraude laciniæ quædam solerter flammæ fuissent subtra-
ctæ. (d); Neque mirum inter barbaros nullum pretium es-
se libris bonisque literis. Quid enim cum amaracino sui
& graculo cum fidibus? literæ permulcent ingenita dul-
cedine animos mortalium, homines tranquillos, comes
faciles & mansuetos reddunt. In barbaris autem & ar-
morum usu efferatis gentibus nil, præter formam, hu-
manum

b 2

(a) Rem narrat Arnold, l. c. Part. 1. 226. (b) Cl. Dominus
Algover, Amicus æstumatissimus in Disp. de Mathesi Sinica p.
22. (c) Hubner. Quæst. Hist. T. ix. pag. 622. (d) Martinus
Martini de rebus Sinicis l. vi.

manum est, unde tantum adversus humanitatis instrumenta dimanavit odium. (a) Hinc Saracenorum post Mahumedem Duces libros quosvis, Alcorano uno excepto, incendio tradiderunt. Unde tanta postea inter Arabes incrementa sumsit ignorantia, ut ii ipsi, qui summo imperio præficerentur, quovis asino essent rudiores, nec literas pingere aut legere nossent, quod testatur Spence-
 rus de legibus Hebræorum (b) Arbitrabantur enim virum fortem & bellicosum non inter literas sed arma versari debere librorumque lectione masculam illam animi vim atque robur extingvi. Et hanc ob causam pugnacissima Gothorum gens extinxit rogam, flammis conceptis jam undique flagrantem, cui ingentem librorum numerum jam jam impositura erat, rata, eo se magis hostibus nocituram, quo plures iis libros relinqueret, quibus ceu svauissimo Sirenum cantu sopiti, armorum usum dediscere paulatim possent. (c) Hispani cum seculis superioribus Americæ orbem incognitum detegerent, imperiti Monachi vetustissima Peruvianorum monumenta, literis hieroglyphicis scripta Vulcano obtulerunt, propterea quod hi ignorantæ fraterculi notas hieroglyphicas pro Magicis characteribus haberent (d). Quam jacturam libro.

(a) Guilielmus Saldenus de libr. ul. p. 276, [c. l. s. c. 2. §. 3. (d) Aelianus var. Hist. l. 12. c. 30, Sald. c. 2, p. 30, [d] Morhoff, vol. 1, l. c. v. §. 24.

brorum, unde gentis Americanæ origō repetenda erat, non immerito deplorat celeberrimus Polyhistoris scriptor Morhoffius. Præprimis autem hic Anabaptistarum Monasteriensium furor notandus est. Cum enim his fanaticis omniaforderent, quæ hominum industria consignata erant, eorum Regulus, Johannes Matthæus cum socio pari commate Knipperdollingio mandavit, ne quis ullum deinceps librum haberet aut sibi servaret, præter S. Biblia reliqua autem omnia, (a) Sleidano teste, in publicum deferri iussit (quorum pretium 20000 aureorum æstimatum) flammisque consumpsit. Pari amentia Anonymus quidam, cuius Saldenus meminit, agitatus, suppellectilem omnem librorum, quam pro hominis privati forte censuque satis amplam habebat, Bibliis S. exceptis, foco accenso, flammis absumendam tradidit. [b) Stultissimos profecto, imo & crudelissimos homines, qui ita in mortuos innocentes desævierunt! an ergo divinarum literarum maiestati derogant libri? an ob aliquorum librorum spurcitiem omnes auctores, Tros Rutulusve tuat, e medio tollendi? Μη γένοιτο!

Nemo ideo culpatur foecundi flumina Nili

Pestifero foetu quod Crocodilon alit:

Neque rosam propterea ex hortis & ambulacris abesse iubemus, quod nonnunquam illi deformis infideat aranea, & pestilens virus inde sibi colligat. Sed

(a) Sleidanus de statu relig. l. x. p. 521. Cl. Buddeus in disert. de cultura ingenii p. 410. (b) Sald. l. c. p. 204.

V. Sed ut è diventiculo, in quod non iniusta nos traxerat indignatio, in viam redeamus. Iohannes Leo lib. i. Hist. narrat, (a) libros Græci Latiniq̄ue sermonis per omnem Africam superstitionis alicujus Caliphæ jussu abalitos. Aristotelem Salomonis (b) MS&ta expulisse, eaque pro suis venditasse, nugantur Indæi, eundemque veterum philosophorum libros flammis abolere tentavisse, quidam arbitrantur, quem tamen ab hoc crimine liberat Iacobus Thomasius. (c) Nonnulli sui ingenii foetus igne deformarunt. Sic Metrocles, Philosophus, libros suos combussit, dicens:

Hæc somniorum sunt imaginacula. [d]

De Virgilio, qui opus *Æneidos* jusserat post obitum suum cremari, res pueris nota est. Ita de eo Gellius (e): *itaque cum morbo oppressus, adventare mortem videret, petivit oravitque a suis amicissimis impense, ut *Æneida*, quam nondum satis elimasset, adolerent.* Pari ratione Claudius Salmasius, moribundus scripta sua in ignem comici jussit, eorumque magnam partem ita periisse testatur perlonatus Clarmundus. (f)

Quam-

(a) cit. Morhoffio *Pel. J. I. c. v. 5. 27.* (b) Joach. Langius *Histog. philos.* p. 218, [c] *De Plagio liter.* §. 364. 365. (d) *Diog. Lærtius in vita p. 351.* (e) *J. I. c. x.* (f) *Adolphus Clarmundus in vita Salmasii p. 127.*

§. VI, Quamvis autem eā ignis sit natura, ut, alimenta si suppetant, latius semper spargat incendium, iniecta protinus comprehendat, comprehensa autem in favillas redigat: non desunt tamen libri, qui a Deo O. M. instar amicorum Danielis miraculose in igne servati sunt. Familiam inter eos jure suo ducit ipsa S. scriptura quæ in Episcopi cuiusdam orthodoxi manibus, cum illē veritatem coelestem contra Arianos demonstraturus, in ignem saltu se iecisset, illæ sa mansit, ipso etiam Episcopo in mediis flammis miraculose servato. [a] B. Johannis Arndtii Hortulus Paradisiacus aliquoties ignis rabiem elusit, ut ex præfamine, libello huic præmissō, etiam in vulgus notum est. Iohannis Spangenbergii, primi apud Nordhulanos Rectoris & ad D. Blasii Pastoris, Hominis Evangelicæ Deo protegente, ab incendio fœre immunus. (b) Rem narrat Martinus Grundenianus hoc verborum tenore: Ich aliquando pernoctasse in oppido quodam Silesiæ, ibique vidisse Postillam, ut barbaro nomine vocant, Iohannis Spangenbergii, in qua Pastor loci hæc verba consignaverat: Im Jahr 1633 ist zu N. Hans Junge Vitschen Haus weggebrant. Diese des Ioh. Spangenberges Postill ist von ihm Junge Vitschen wegen der bey ihm liegenden Soldaten

(a) Mich. Sachsē in der Kämpfer Chron. P. II. p. 8. (b) In der Geschichte
Episk. p. 20.

unter die Dachstühle verpacket / und im Brande wunderbarlich erhalten/ hernach im Abraum unter den verbrannten Leimen gefunden worden/ jedoch sind die Bretter weggebrandet. Ist ein Wunder zu hören und zu sehen. Addit Grundmannus librum hunc Erfordizæ a. 1620. typis Nicolai Schmuccii fuisse impressum & in rei memoriam hos adjecit versiculos:

*Flamma vorat stipulas, rignos, laquearia Nitfcbi,
 Spangbergi parcit cur ea flamma libro?
 Flamini ætheri sunt ista volumina ductu
 Scripta: DEI verbum flamma vorare nequit.*

B. Ioachimi Lutkemanni Homilias Epistolicas MSctas in incendio Rostochiensis miraculose a Deo servatas meminit Dominus Kortholt. (a) Pari ratione DEI adhuc viventis omnipotentem manum vidimus in nupero urbis hujus incendio. Cum enim in vigiliis Bartholomæi, a. 1710. vrbi huic denuo luctuosis, etiam ædes Viri Rev. Iohannis Richardi Ottonis, Pastoris ad D. Annæ bene merentis, in cineres essent collapsæ, postridie ejus incendii codex Biblicus ex favillis ardentibus integer protractus est, ceteris libris, qui in eadem mensa domoque fuerant, omnino deleris. Biblia ea sunt formæ quam vocant, octavæ, impressa Luneburgi apud Johannem

Stern

[a]ia Traßau vom glühenden eisern Ringe zu Hamburg p. 226.

1698. tota integra, tota illa. — præter aliquam
superioris ligulæ partem ab igne aliquantulum ambeſam.
Quam vellem, Biblia hæc oculis uſurpari, manibusque
traſſari illorum, qui aut ex mentis leuitate, aut ex no-
ſturiæ ſæculi improbitate ad Atheiſmum præclives,
Dei providentiæ in dubium vocant, ne maniſteſſime
hæc diuina exiſtentia iudicio conuicti, ad ſaniorem men-
tem ſe recipiant!

§. VII. Non autem ſingula tantum volumina ignis
violentiâ abſumta ſunt, quemadmodum id ex allatis ap-
paret; ſed, quod multo magis dolendum, Bibliothecæ,
inuidendis ſumptibus cœmentæ, & numero librorum &
MSætorum multitudi- ne inſignes Vulcano in prædam ce-
ſerunt. Ingentem hic texere poſſemus harum Catalogum;
niſi amiſſi theſauri memoria dolorem adgravaret; no-
riſſima tamen tantum delibabimus. Bibliotheca Alexan-
drina à Ptolemæis, Aegypti Regibus inſtituta, 40000
volumina, vel ut alii volunt, 700000 continu-
it (a). Ovi, numerus præcis temporibus, nondum
typographiæ beneficio detecto, ſtupendus eſt, & omnem
fidem humanam excedere videtur; ſed ea omnia, inquit
Gellius, (b) bello priore Alexandrino, dum diripitur ca-

1. Seneca de tranq. an. 9. 2. Gell. l. 6. c. 17. [6 Gell. lib.
1. cap. 17.

*evitas non sponte neque opera confecta, sed a militibus feris
 auxiliariis incensa sunt. Quamvis non nemo sit, qui tre-
 centa adhuc eorum millia ab incendio servata fuisse, af-
 firmavit. (a) Pari calamitate in cineres abiit bibliotheca Capito-
 lina, a Domitiano Imp. instituta, & templo Jovis con-
 tigua, quæ tempore Commodi fulmine tacta, coelesti i-
 gne deflagavit (b). Quemadmodum & bibliotheca Paris u-
 na cum Palatina conflagrasset, ejusdem Commodi
 tempore (c). Nec mitiorem sortem experta est Constantino-
 politana, quæ centum & viginti librorum millia compre-
 hendisse dicitur. Cum enim Constantinopolis, quæ e-
 rat *novὴ ραιδεύτησις* *νῆστον ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν μαδῶσα*
ἑρῶσις, Turcarum impetu capta esset, hic incom-
 parabilis Orientis thesaurus igne perit. Quam ja-
 cturam calidissimis deplorat lacrymis Æneas Sylvius, post-
 ea Papa, qui nunquam, inquit, Græco nomini jactura
 major, quam modo contigit. Xerxes & Darius magnis cla-
 dibus Græciam afflixere, sed bellum literis non intulere.
 Romani Græciam in potestatem suam redegerunt; sed Græ-
 cas literas ultro amplexi veneratique sunt. (d) Præ omnibus
 tamen lugeri meretur bibliotheca Budana. Matthias
 nim. Corvinus, Hungariæ Rex, extruxerat Budæ biblio-
 the-*

(a) Sald. c. 2. p. 24. (b) Eusebius & Orosius citante Rappolto in
 Cast. ad Horat. p. 51. (c) Rapp. l. c. (d) Mich. Neander in
 Chronico p. 294

thecam, cui similem orbis Europæus non vidit. Erat
 illic Poetarum, Oratorum, Philosophorum atque Histo-
 ricorum vis immensa, erant Auctores Græci innumera-
 biles, nemini doctorum antea aut paucis omnino visi. Ea
 urbs cum anno 1542. in Solimanii II. manus pervenisset, hæc
 bibliotheca a militibus perdita atque igne deleta est, ma-
 gna parte librorum Byzantium, tanquam ad perpetuos
 carceres deportata (a). Qvis non totus tremat horreatque,
 qui hoc sacrilegium perpendit? profecto cum Iove Ho-
 merique ~~quidam auctores~~ quis desillet, qui cogitaverit,
 ab annis sæpe militis rabie maiorem calamitatem orbi
 literato, quam ab ulla barbarie, illatam fuisse. Sed quid
 prodest, memoriam refricare doloris, qui insanabilis est,
 & medicas manus non patitur? sepulti sunt hinc au-
 ctores æterna oblivionis nocte, ex his Orci faucibus nun-
 quam in dias luminis auras protrahendi. Porro Cremonæ
 a. 1553. arserunt 12000 volumina Hebraica (b). Jani Gru-
 teri bibliotheca magnam partem a milite furibundo info-
 ce exusta est, Heidelbergensi, cuius Bibliothecarius ille
 fuerat, Romam transportata. (c) Quam barbaram etiam
 humanitatem Fuldana (d) & Walckenredana (e) bibliothecæ
 per-

(b) Conf. Brasiliani Jcti epistola, Salviani operibus prædæ.
 (c) Dn. Hoffmannus Rector. Sch. Francoh. in Progr. ex Lohmeiere
 de bibliothecæ. (d) Charpund, in vita Gruteri p. 196. (e) Merhoff,
 Falyh. (f) Echström in Chron. Walck. p. 196. P. L. c. V.

perferunt, quamvis de libris igne absumtis, taceat Eo-
 stormius. Novissimis temporibus Bibliotheca comperta in
 calamitosissimo incendio Bononiensi die 2. Sept. 1666. per-
 rierunt ut bibliotheca *Sarsiensis*, in qua M. Sciorri copia ma-
 xima & bibliotheca *L. B. Baribolini*, qui singulari libro jactu-
 ram hanc deploravit (b) *Heavli*, Mathematici peritissimae
 Bibliotheca igne absumta est, eiusque honoratibares & ma-
 chinae cum incomparabili rei Mathematicae datione perier-
 unt (b). Et quis foret finis, si omnia *Barbari* & *Jar* exempla
 hinc & inde facta commemorare vellemus? Quae sunt
 huic indulgere dolori, consolat. Dominus Spizelli Arca-
 na bibliothecarum, & reperit, plures fortassis libros &
 ignis violentia aliisque casibus perisse, quam hodie adhuc
 in eruditorum thesauris compiciuntur.

§. VIII. Quando ergo deformis iste veneris maris
 Vulcanus inquam, Musis nunquam non intentus exsistit,
 quid est, quod mecum alii huic librorum fletuoni diras
 ingerere velint. Consuetudo facit, & quamvis nonnunquam
 eum inter & Musas videantur facta iudicia, semper ta-
 men redit ad ingenium. Et quemadmodum fluvius in
 plures alveos divisus, non solum vada aperit, sed tandem
 etiam exsiccat: ita calamitas, quae ad plures redunda-
 vit,

(a) Morhoff, Polyh. L. I. c. 5. §. 4. (b) Morh. l. c.

via, levior sit, & in eorum uni miseria lacrymæ citius exu-
 rescunt. Vos ergo, qui in pupero incendio, necum libra-
 riam jacturam fecistis, cogitate, quot & quantæ biblio-
 thecæ cum nostra curta librorum supellectili nullo modo
 comparandæ, iverint pessum. Non soli sumus, quorum
 libros flamma voravit. Muniamus ergo pectus nostrum
 pietatis, & DEVM O. M. quo auctore hæc mala eve-
 nerunt, sine murmure veneremur. Placuit ita coelesti
 Patri, cui ego me submittam, feramque, quod emenda-
 re non possum.

Τηρομαι, εν τηθειοσιν εχων, ταλασπειθια θυμον.

DEUS ille, qui hæc abstulit, òλα βυλακα meliora reddere
 potest. Scholam reddidit phoenicis instar è cinere for-
 mosius resurgentem, quidni idem DEVS amissos reddat
 libros? Spes hæc sacra nititur anchora, qua fretus non des
 spondebo animum,

quædã licet

*Orbem tumultus, terraque sedibus
 Convulsa, montium ruinis*

Arctet aquas pelagi frementes.

§. IX. Caterum dum Helicon noster, in quo superioribus
 no nil nisi lugubres lessus, nœniæ & præficarum luctus
 audiebantur, crastino die abiectas iterum sonare docebit
 citharas; quo MAGNIFICVS REIPVBLICÆ, NORD-
 VVSANÆ MAGISTRATVS Athenarum nostrum so-
 lemni

legenti vobis DEO O. M. dedituri acriterque iussit: ad hæc publica sacra, quæ VIR IUMINE REVERENDVS, *Dn. Johannes Nicolaus ROHRMANNVS*, SS. Ministerii apud nos Primarius, S. Consistorii Assessor, Scholæque Inspector præclarissime meritis, piis votis precibusque auspiciabitur, omnes omnium ordinum viros honoratos, bonisque literis faventes, ea qua decet, observantia humanissime invito, obnixè rogans, vt benevola præsentia Musas nostras squalido quasi carcere satis diu detentas, nunc autem in lucem adspectumque prolatas reficere atque recreare velint. Ipse ego postquam dixero, de causis, quæ juventuti, quo minus in publicis scholis ad veram sapientiam perveniat, obstaculo sunt, producam quinque *vix, perierunt* nostræe alumnos, juvenes vitæ integritate, morum probitate, & doctrinæ præstantia ornatissimos, qui, ut virium suarum in celebritate facerent periculum, modeste petiverunt. Horum

L. Christianus Ernestus Zetzel. Nordh. Perorabit de scholarum inter Hebraeos, Graecos & Christianos origine.

II. *Martinus Fridericus Schmidtus.* Bockelhagens-Cherufcus. Extollet Scholarum in Rep. utilitatem ac necessitatem.

III. *Gottlieb Vitalis Rohrmann.* Nordh. disquiret, utrum præstet domi, an in scholis publicis ad sapientiae decus per duci.

IV. *Johannes Gottlieb Weber.* Nordh. Magistratui, Ephoriz. Collegio Scholastico, ut & alumnorum coronas gratulabitur de Schola, instaurata.

V. *Andreas Jacobus Hoffmannus.* Nordh. Lætabitur de felicitate scholæ, & Carolo III, Hispaniarum REGI, ad imperatoriam majestatem eveſto gratulabitur, eum Carolo V, comparaturus.

Noe

Mes quantum precibus & obsecrantia possumus. Mul-
rum nostratum Patronos rogamus atque obtestamur,
ut crastino die, sacris publicis in æde D. Nicolai finitis,
in supremo lycei nostri aroterio confluant, & de hilge ho-
nestissimis rebus oraturos pro usitata benevolentia audiant.
Sic crastinæ solemnitati splendor, rei scholasticæ ornamen-
tum, & nostris tironibus calcar ad majores ausus addatur.
Scrib. Nordhusæ d. 29 O&A.O.R. cio 1771.

(1)
Cento Virgilianus
 de
Incendio Nordhusano.

QUA regio in tetrīs (a) divini gloria ruris (b)
 Fundit humo facilem victum, iustissima tellus; (c)
 Hic gelidi fontes (d), & fertitis ubere campus. (e)
 Hic vet. purpureum, varios hic flumina circum
 Fundit humus flores (f) nudoque sub ætheris axe (g)
 Hic formosus oves ad flumina pavit Adonis (h)
 Is locus, urbis, (i) vbi gentis cuuabula nostræ [k

*Guldena-
 via vici-
 na nostra
 Nordhus.*

NORDHUSÆ situs.

Urbs antiqua fuit (l) multos dilecta per annos (m)
 Fronte sub adversa (n) saltus & iustra ferarum. (o)
 Inicibus crebris sacra nemus accubat umbra (p)
 Mons circum (q), cinctum assidue cui nubibus atris
 Piniferum caput, & vento pulsatur & imbri. (r)
 Parte alia (s), apricis coqvitur vindemia saxis (t)
 Dives opum (u) dives pictæ vestis & auri (v)
 Hic focus, & tædæ pingues, hic plurimus ignis (x)
 Ingentem coelo sonitum dedit, inde secutus (y)

*Der Kohn
 stein.
 der Hant.*

A.

Inset

(a) *Æn. libr. I. v. 464.* [b] *Georg. I, 168.* (c) *G. II, 460.* (d) *Ecl. X, 42.*
 (e) *G. II, 182.* [f] *Ecl. IX, 40.* (g) *Æ. II, 512.* (h) *Ecl. IX, 18.* (i) *Æ. III, 393.*
 (k) *Æ. III, 150.* (l) *Æ. I, 16.* (m) *Æ. IX, 85.* (n) *Æ. I, 170.* (o) *G. II, 471.*
 (p) *G. III, 334.* (q) *Æ. XII, 929.* (r) *Æ. IV, 249.* (s) *Æ. VIII, 686.*
 (t) *G. II, 522.* (u) *Æ. I, 18.* (v) *Æ. IX, 26.* (x) *Ecl. VII, 49.* (y) *G. II, 306.*

(2)

Ilicet ignis edax summa ad fastigia vento
Volvitur, exsuperant flammæ, furit (a) & ruit atram.
Ad coelum picea crassas caligine nubem. (b)

Incendium nocte concubia exortum.

Nox erat, & terris animalia somnus habebat (c)
Atque fere mediam coeli nox humida metam
Contigerat (d), placidum carpebant fessa soporem
Corpora per terras, (e) pecudes, piceæque volucres: (f)
Exoritur clamorque virum, clangorque tubarum (g)
Cum sonitu venit, & ruere omnia visa repente (h).
Quique (i) sedet custos aut summi culmine templi,
Turribus aut altis (k) signum, cornuque recurvo,
Intendit vocem (l): per moenia clarior ignis
Audiatur, (m) furis immissis Vulcanus habens. (n)

Terror & trepidatio civium.

Hoc fletu concussi animi, (o) vox faucibus hæsit. (p)
Vota metu duplicant, (q) subito vulgata per urbem
Fama volat, (r) magnisque urbem terroribus implet. (s)
Ferte cissi (t) manibus lymphas (u), succurrite fessis, (v)
Præcipitate moras (x), extinguere fontibus ignes [y

Fas

[a Æ. II, 758 (b G. II, 309. (c Æ. III, 147. (d Æ. V, 835. (e Æ. IV, 522. (f Æ. IV, 525. (g Æ. II, 313. (h Æ. VIII, 529. (i G. I, 21. (k Æ. IV, 188. (l Æ. IX, 536. (m Æ. II, 705. (n Æ. V, 662. (o Æ. IX, 497. (p Æ. IV, 380. (q Æ. VII, 556. (r Æ. VIII, 554. (s Æ. XI, 448. (t Æ. IV, 594. (u Æ. I, 705. (v Æ. XII, 336. (x Æ. VIII, 443. (y Æ. II, 686.

(3)

Fas & jura finunt (a). Quæ vox, ut venit ad aures, [b
Tollitur in coelum clamor (c), moestusque per omnes
It gemitus (d), fulsere ignes & conscius æther. (e
Exoritur trepidos inter discordia cives,
Urbem alii referare jubent (f), pars claudere portas. (g
Discurrunt alii (h), quarit pars semina flammæ
Abstrusa in venis filicis (i); per dura cucurrit
Ossa tremor [k] gelidusque coit formidine sanguis (l

Ardor civium, Studiumque flammæ extinguendi.

Nec minus interea [m] pueri innuptæque puellæ (n
Accipiunt inimicum imbrem (o) fluvialibus undis (p
Nec mora, nec requies (q) mens omnibus una sequendi (r
Pro se quisque viri summa nituntur opum vi (s
Hærent parietibus scælæ, postesque sub ipsos
Nituntur gradibus (t) turres ac tecta domorum
Culmina convellunt (u) operum labor omnibus unus [w
sed non idcirco flammæ atque incendia vires
Indomitas posuere; (x) ignes ad tecta volare (y
Plurima, perque vias (z) hominumque urbisque labores
Defessi adspicimus. (aa) nec spes opis ulla dabatur. (bb

Bo.

(a G. I, 269. (b Æ. II, 119. (c Æ. XII, 462. (d Æ. IX, 496. (e Æ. IV,
168. (f Æ. XII, 583. (g Æ. XI, 883. (h Æ. XII, 577. (i Æ. VI, 5 (k Æ. VI,
54. (l Æ. III, 50. (m Æ. VI, 212. (n Æ. II, 238. (o Æ. I, 137. (p Æ. IX,
70. (q Æ. XII, 553. (r Æ. X, 128. (s Æ. XII, 552. (t Æ. II, 442. (u
II, 445. (w G. IV, 184. (x Æ. V, 680. (y Æ. XII, 596. (z Æ. II,
364. (aa Æ. II, 284 (bb Æ. I, 803.

(4)

Honorum jactura.

Tum vero ingeminat clamor, (a) congesta cremantur
Thurea dona, dapes, fuso craterés olivo, (b)
Dona laboratæ Cereris (c) portantur avari
Pygmalionis opes (d), aurique eborisque talenta. (e)
Corripuit (f) pallam signis auroque rigentem, (g)
Et picturatas auri sub tegmine vestes. (h)
Nec prius absistit (i) Vulcanum spargere tectis (k)
Luminibus flamma arrectis (l), quam clarior ignis (m)
Perque domos (n) victor, perque alta cacumina regnat. (o)

TURRIS NICOLAITANÆ deflagratio.

Turris erat vasto suspectu (p) altissima visu (q)
Hanc ex diverso (r) tunc flamma furentibus Austris (s)
Occupat (t), ingeminant curæ, rursusque resurgens (u)
Ter flamma ad summum tecti subjecta reluxit. (v)
Horresco referens (x) stat ferrea turris ad auras (y)
Sed manet infontem gravis exitus, (z) ardua faxis (aa)
Volvitur in caput (bb) & concusso vertice nutat, (cc)
Ad terram non sponte fluens (dd): illabitur urbi (ee)
Congemuit, traxitque jugis avulsa ruinam. (ff)

Tem.

(a) Aen. V, 227. [b] Æ. VI, 225. [c] Æ. III, 181. [d] Æ. I, 369. [e] Æ. XI, 334.
[f] Æ. I, 192. [g] Æ. I, 652. [h] Æ. III, 483. [i] Æ. I, 196. [k] Æ. VII, 77. [l]
Æ. II, 173. [m] Æ. II, 705. [n] Æ. II, 365. [o] G. II, 307. [p] Æ. IX, 530.
[q] Æ. VIII, 234. [r] Æ. II, 716. [s] Aen. II, 304. [t] G. IV, 440. [u] Aen.
IV, 522. [v] G. IV, 385. [x] Aen. II, 204. [y] Aen. VI, 554. [z] Aen. X, 621
[aa] Aen. VIII, 417. [bb] Aen. I, 120. [cc] Aen. II, 629. [dd] Aen. II, 828.
[ee] Aen. II, 240. Aen. (ff. II, 631.

(5)
TEMPLI NICOLAITANI incendium.

Diverſo interea miſcentur moenia luſu (a)
Dum curæ ambigunt, dum ſpes incerta futuri. (b)
Præterea fuit in tectis de marmore **TEMPLIVM**, (c)
Tectum auguſtum, ingens, centum ſublime columnis (d)
Ignis ubi in medio (e) primum ſub cortice tectus
Robora compendit (f) late loca ſulphure fumant (g)
Fit ſtrepitus tectis (h), media teſtudine templi (i)
Jamque faces & ſaxa volant; (k) crudelis ubique
Luſtus, ubique pavor, (l) dant clara incendia lucem (m)
Nos pavidi trepidare metu, (n) veniamque precari (o)
Vocibus his: [p] quem das finem, Rex magne, laborum? [q]
Poenarum exhaustum ſatis eſt, [r] miſerere laborum
Tantum, miſerere [s]: aſt nullis ille movetur
Fletibus, aut voces ullas tractabilis audit [t]

CURIÆ incendium.

Sed fugit interea (u), fugit illicet ocyor Euro, (w)
Par levibus ventis [x], viresque acquirit eundo. [y]
Involvens umbra magna terramque polumque, [z]
Eſt domus alta, [aa] forum & patribus dat jura vocatis [bb]
Perpetui hic ſoliti patres conſidere menſis. [cc]

A 3

Jura

[a] Aen. II, 298 [b] Aen. VIII, 580 [c] Aen. IV, 457. [d] Aen. VII, 171 [e] G.
II, 528. (f) G. II, 304. [g] Aen. II, 698. [h] Aen. I, 729. [i] Aen. I, 509.
[k] Aen. I, 154. [l] Aen. II, 368. [m] Aen. II, 569. (n) Aen. II, 685.
(o) Aen. III, 144. (p) Aen. IX, 83. (q) Aen. I, 245. (r) Aen. IX, 356. (s)
Aen. II, 143. (t) Aen. IV, 440. (u) G. III, 283. (w) Aen. VIII, 223. (x)
Aen. IV, 702. (y) Aen. IV, 175. (z) Aen. II, 251. (aa) Aen. X, 126. (bb)
Aen. V, 758. (cc) Aen. VII, 170.

Jura magistratusque legunt, sanctumque Senatum, [a]
 Illa in omnis tectis, agrisque effusa Juventus
 Turbaque miratur matrem (b) nunc vulnus acerbum [c]
 Infelix. (d) multamque accepit rimosa paludem. [e]
 Spargit [f] commistam Vulcanus ad astra favillam, (g)
 Limina perumpit, postesque a cardine vellit, (h)
 Nec requierit enim, donec (i) dedit ampla ruinam, (k)

Flamme violentia ulterius progrediens.

His agitur furiis (l) scelerata infania [m] flammæ, [n]
 Scævit & in lucem stygiis emissa tenebris. (o)
 Volvitur ater odor tectis, (p) it clamor ad alta
 Atria (q) saxa sonant, vacuas it fumus ad auras. (r)
 Jamque catervatim dat stragem (s) accensa furore (t)
 Et totam lucem concussit funditus urbem. (u)
 Non aliter, quam si immixtis ruat hostibus omnis
 Carthago, aut antiqua Tyrus; (w) non fulmine tanti
 Dissultant crepitus (x), murali concita nunquam
 Tormento sic saxa fremunt, (y) & viscera montis: (z)

Quam

[a] Aen. I, 430. (b) Aen. VII, 812. (c) Aen. XI, 823. (d) Aen. XII, 270. (e)
 Aen. VI, 414. (f) Aen. VI, 636. (g) Aen. IX, 76. [h] Aen. II, 420. (i)
 Aen. II, 100. (k) Aen. II, 310, [l] Aen. XII, 102. [m] Aen. VII, 461. [n]
 Aen. VI, 6. (o) G. III, 551. (p) Aen. XII, 590. (q) Aen. IV, 665. (r) Aen. XII,
 592. [s] G. III, 556. [t] Aen. IX, 682. (u) Aen. XI, 564. (w) Aen. IV, 660
 (x) Aen. XII, 922. (y) Aen. XII, 921. [z] Aen. III, 575,

(7).

Quam multa in tectis crepitantis a) à vertice flamma
Funditur b), eructans liquefactaque saxa sub auras. (c)

SERENISSIMI PRINCIPIS SCHWARTZBURGICI

ad urbem adventus.

Hos inter motus, medio flagrante tumultu, (d)
PRINCEPS ante omnes e) summa decurrit ab arce, (f)
Nobilis, & fama multis memoratus in oris. [g]
Ingrediens h) magna juvenum stipante caterva, (i)
Os humerosque DEO similis k), quem Thracius albis
Portat equus bicolor maculis l) longo ordine matres
Stant circum m) tristes, & tunsæ pectora palmis, (n)
Conclamant o): O fama ingens, ingentior armis, (p)
Drs genite, & geniture DEOS (q) miserere laborum, (r)
Urbs antiqua ruit, multos dominata per annos, [s]
Funditus occidimus t) ruit alto à culmine Troja! [u]
ILLE regit dictis animos, & pectora mulcet. (v)
Conspicit ingentem [x] in nimbo volitare favillam, (y)
Multa gemens (z) sortemque animo miseratus iniquam (aa)
Auxilioque levare viros [bb], lenire dolentes

802

[a G. I, 449. [b Aen. X, 270. [c Aen. III, 576. [d Aen. XI, 225.
[e Aen. IV, 833. [f Aen. II, 41. [g Aen. VII, 564. [h Aen. VIII, 309.
[i Aen. 501. [k Aen. I, 593. [l Aen. V, 565. [m Aen. II, 766. [n Aen. I,
485. [o Aen. X, 738. [p Aen. XI, 124. [q Aen. IX, 643. [r Aen. II, 143.
[s Aen. II, 363. [t Aen. XI, 413. [u Aen. II, 290. [v Aen. I, 157. [x
Aen. V, 611. [y Aen. V, 666. [z G. III, 226. [aa Aen. VI, 332. [bb
Aen. II, 452.

Solando cupit, & diis avertere curat. (a)
 Talibus attonitus (b) fati, urbisque ruina (c)
 Ipse inrer primos (d) oculos per singula vertit (e)
 Nunchos, nuncillos aditus, urbemque pererrat [f]
 Lustrat equo muros, aditumque per avia querit; (g)
 At non tardatus casu, neque territus heros, (h)
 Instat vi patria PRINCIPES (i), seque ipse per ignem
 Præcipiti jecit saltu (k) tum cætera pubes [l]
 Exitiis positura modum [m] vestigia pressat. [n]
 Haud mora, festinant iussi, rapidisque feruntur
 Passibus (o), adspirat primo fortuna labori. (p)
 Verum ubi nulla datur coecum exsuperare potestas (q)
 Exitium (r), glomeratque ferens incendia ventus [s]
 Ingemit, & duplices tendens ad sidera palmas, (t)
 Frangimur, heu, fati, inquit, ferimurque procella! [u]
 Vidimus [v] excidiis urbem, miserosque penates (x)
 Atque omnem ornatum flamma crepitante cremari [y]
 Non opis est nostræ (z), tantos superare labores (aa)
 Vlticis flammæ (bb); verum inclementia divum
 Has evertit opes (cc), totamque a sedibus urbem

(a) Ae. iv, 395. (b) Aen. iii, 172. [c] Aen. xii, 610. (d) Aen. xii, 579.
 (e) Aen. viii, 618. (f) Aen. v, 441. [g] Aen. ix, 58. (h) Aen. v, 453.
 [i] Aen. ii, 491. [k] Aen. 256. (l) Aen. vii, 614. (m) Aen. vii, 129. [n]
 Aen. vi, 197. [o] Ae. vii, 156. (p) Aen. ii, 385. [q] Aen. vii, 591. (r) Ae.
 xii, 761. (s) G. ii, 311. (t) Ae. i, 97. (u) Æ. vii, 594. [v] Aen. xi, 397.
 (x) G. ii, 505. (y) Aen. vii, 76. (z) Aen. i, 605. [aa] Aen. iii, 368. (bb)
 Ae. ii, 587. [cc] Ae. ii, 608.

Eruiat [a]; agnosco veteris vestigia flammæ. (b)
 Dixerat hæc (c); atque acer equo turbata reliquit (d)
 Moenia (e). Nos vano moesti comitamur honore: [f]
 I, decus, i, nostrum, melioribus utere fatis, [g]
 Semper honos, nomenque Tuum; laudesque manebunt. (b)

Agricultorum ex vicinia ad urbem confluxus.

Aurora interea miseris mortalibus almam
 Extulerat lucem [i], & pavidos terrebat agrestes (k)
 Illicet ignis edax [l], caligine turbidus atra. (m)
 Indomiti agricolæ (n) concurrunt undique telis (o)
 Agrestisque manus (p) properans adventat ad urbem (q).
 Mirantur portas strepitumque (r) & rara domorum
 Tecta vident (s), tum quæ fortuna sit urbi (t)
 Suspiciunt: iterum atque iterum fragor intonat ingens [u]
 Idem omnes simul ardor habet, rapiuntque, ruuntque [w]
 Illi inter sese magna vi (x), tecta domorum
 Culmina convellunt (y) liquidos dant ordine fontes (z)
 Accingunt omnes operi (aa); semiusta madescunt
 Robora (bb), collecti coeunt [cc]; succurrere tectis (dd)
 Hoc opus, hic labor est (ee), opere omnis semita fervet (ff).

Civium ex urbe abitus in vicina loca.

At fessi tandem cives (gg) fatisque repulsi, (hh)
 Si nihil ex tanta superis placet urbe relinqui (ii)
 Atque ea (kk) vi superum (ll) fatis urgetur acerbis: (mm)

b

Saxa

(a) Æ. II, 612. (b) Æ. IV, 23. (c) Æ. XI, 132. (d) Æ. V, 669. (e) Æ. XII, 706. (f) Æ. XI, 52. (g) Æ. VI, 546. (h) Æ. I, 612. (i) Æ. XI, 182. (k) Æ. VIII, 349. (l) Æ. II, 758. (m) Æ. XI, 876. [n] Æ. VII, 521. (o) Æ. VII, 520. (p) Æ. XI, 678. (q) Æ. XI, 510. (r) Æ. I, 426. (s) Æ. VIII, 70. (t) Æ. I, 458. (u) Æ. VIII, 527. (w) Æ. IV, 581. (x) G. IV, 174. (y) Æ. II, 445. (z) G. IV, 376. (aa) Æ. II, 235. (bb) Æ. V, 697. (cc) Æ. VII, 582. [dd] Æ. II, 451. (ee) Æ. VI, 129. (ff) Æ. IV, 407. (gg) Æ. VIII, 493. (hh) Æ. II, 13. (ii) Æ. II, 659. (kk) Æ. IX, 1. (ll) Æ. I, 4. [mm] Æ. X, 583.

Saxa per, & scopulos, & depressas convalles
 Diffugiunt [a], densaque ad muros mole feruntur. [b]
 Egressi superant fossas [c], lūcet via longo
 Ordine flammarum, & late discriminat agros [d]
 Tum pavida tectis matres ingentibus errant,
 Amplexaque tenent postes (e), circum ubera nati [f]
 Districti pendent (g), duri solatia casus. [h]
 Ast illæ [i], dum se glomerant (k), velut agmine facto,
 Qua data porta ruunt [l], pedibus timor addidit alas (m),
 Qui celerate fugam, patriaque excedere suadet. (n)
 Ergo iter inceptum celerant (o), ex urbe ruentes, [p]
 Exilioque domos, & dulcia limina mutant [q].
 Pars [r] ascendebant collem, qui plurimus urbi:
 Imminet, adversasque adspectat desuper arces. [s]
 Pars autem (t) (neque enim fuga jam super ulla periculi est) [u].
 Dona laboratæ Cereris [v], Cerealiaque arma
 Expediunt fessi rerum (x) fuscisque per herbam [y]
 Lenibant curas, & corda oblita laborum [z].
 Venturæque hiemis memores (aa), gelidæque pruina (bb)
 Admovere focis ultimos, ignique dederunt (cc)
 Nulli certa domus (dd), vivoque ledilia saxo. (ee)

Tilia Phœbeæ & ædificii Scholastici deflagratio.

Interea medium (ff) conscenderat igneus orbem [gg]
 Sol, qui ferrarum flammis opera omnia lustrat. [hh]
 Non tamen abstinuit (ii) crepitantibus urere flammis (kk)
 Urbis opus [ll] plausuque volat fremituque secundo. (mmm) Est

(a G. III, 276. [b Ae. XII, 575. (c Ae. IX, 374. (d xi, 144. (e Ae. II, 490.
 [f Ae. VIII, 54. (g Ae. VI, 617. [h Ae. VI, 277. [i Ae. V, 676. (k Ae
 IX, 539. (l Ae. I, 87. (m Ae. VIII, 224. [n Aen. I, 351. (o Ae. VIII, 90
 [p Ae. IV, 401. (q G. II, 511. [r Ae. VI, 268. [s Ae. I, 423. [t G. II, 14.
 [u Ae. VIII, 221. [v Ae. VIII, 181. (x Ae. I, 181. (y Ae. I, 218. (z Ae.
 IV, 528. (aa G. IV, 136. (bb G. II, 263. (cc G. III, 378. (dd Ae. IV, 673. (ee
 Ae. I, 171. (ff Ae. V, 1. (gg Ae. VIII, 97. (hh Ae. IV, 607. [ii Ae. II, 534
 [kk G. I, 95. (ll Ae. V, 124. (mmm Ae. V, 338.

den
 Kirsch-
 Berg.

Est in secessu (a) foribus domus alta superbis [b]
 Religionem patrum multos servata per annos (c),
 Hanc multos florentem annos [d] sacris ignis edebat. [e]
 Vestibulum ante ipsum [f] ramis felicibus arbor
 Exiit ad coelum [g], atque umbra complexa penates (b)
 Sacra comam, multosque metu servata per annos. [i]
 Ipsa ingens arbor (k) olim venerabile lignum [l]
 Intemerata focus [m] flammam despectat uvantes (n),
 HEU nihil invitis fas quenquam fides divis! (o)
 Namque ut conspectu in medio (p) jam proximus ardet
 Vcalegon (q), propiusque aestus incendia volunt. [r]
 Tum primum [s] stetit illa tremens (r), immissa repente tu
 Lambere flamma comas, & circum tempora pasci. (s)
 Verum etiam (x) ignis edax (y) non inferiora secutus (z)
 Altior insurgens (aa) frondesque elapsus in altas [bb]
 Per ramos victor, perque alta cacumina regnat. (cc)
 Tunc vicina astris (dd), quae quantum vertice ad auras
 Aetherias, tantum radice in Tartara tendit; (ee)
 Ad terram defluxit (ff) inops, inhumataque [gg] & alte
 Consternunt terram, concusso stipite, frondes, (bb)
 Vitaque cum gemitu fugit indignata sub umbras. (ii)
 Jamque faces ad tecta volant (kk), subitoque fragore (ll)
 Ignem (mm) summa super labentem culmina tecti

Die
Schals
Umbr.

Ger.

(a) Æ. I. 163. (b) G. II. 461. (c) Æ. II. 715. (d) Æ. VII. 481. (e) G. III. 566
 (f) Æ. II. 469. (g) G. II. 81. (h) Æ. II. 514. (i) Æ. VII. 60. (k) G. II. 131. (l)
 Æ. VII. 767. (m) Æ. III. 178. (n) Æ. X. 409. (o) Æ. II. 402. (p) Æ. II. 67.
 (q) Æ. II. 311. (r) Æ. II. 706. (s) Æ. VIII. 222. (t) Æ. II. 52. (u) Æ. X. 40.
 (v) Æ. II. 684. (x) G. III. 663. (y) Æ. II. 858. (z) Æ. VI. 170. (aa) Æ. XII.
 902. (bb) G. II. 305. (cc) G. II. 307. (dd) Æ. V. 759. (ee) Æ. IV. 445. (ff)
 Æ. XI. 501. (gg) Æ. VI. 325. (hh) Æ. IV. 444. (ii) Æ. XII. 952
 (kk) Æ. XII. 656. (ll) Æ. II. 692. (mm) Æ. 170.

Cernimus (a), ardet apex [b] Phoebæ lampadis iustar (c)
 At me tum primum! sævus circumstetit horror; (d)
 Arretæque horrore comæ & vox faucibus hæsit. [e]
 Implevi clamore vias [f.] plangoribus ædes: (g)
 Talia vociferans (h): Mea fera & sola voluptas, (i)
 Et prædulce decus (k), nimium crudele luiti
 Supplicium [l]! tantæne animis coelestibus iræ? (m)
 Quem fugis? ah! (n) quis te nostris complexibus arcet? (o)
 Siste gradum, teque adspectu ne subtrahe nostro (p),
 O pater omnipotens (q) precibus si flecteris ullis (r)
 Respice ad hæc (s), miserere domus labentis [t] ab alto [u]
 Et tu, oro, solare inopem, succurre relictæ [uv];
 Ipse tibi ad tua templa feram solemnia dona [x]
 Multa tibi ante aras nostra cadet hostia dextra (y).
 Talia fundebam lacrymans, longosque ciebam
 Incassum fletus (z), lacrymæ volvuntur inanes, (aa)
 Nec vires heroum, infusaque flumina profunt [bb].
 Sed tamen iste Deus [cc] coeli qui sidera torquet (dd)
 Ad fuit, & (ee) coelo tandem miseratus ab alto est. (ff)
 Hinc ubi jam (gg) toto descendit corpore pestis, [hh]
 Et direpta domus (ii), gemitumque dedere cavernæ: (kk)
 Vulcani (ll) gravis ira & inextinguibile pectus (mm)
 Conticuit tandem, factæque hic sine quievit. [nn]

[a] Æ. II, 695. [b] Æ. x, 270. [c] Æ. III, 627. (d) Æ. II, 595. (e) Æ. XII, 868
 (f) Æ. II, 770. [g] Æ. XII, 607. [h] Æ. x, 651. (i) Æ. VIII, 581. [k] Æ. XI
 155. [l] Æ. XI, 841. (m) Æ. I, 15. (n) Ecl. II, 60. (o) Æ. V, 742. (p) Æ. XI,
 465. (q) Æ. XII, 178. (r) Æ. II, 689. (s) Æ. VII, 454. [t] Æ. IV, 318. [u]
 Ac. VII, 704. [uv] Æ. IX, 290. [x] Æ. IX, 627. [y] Æ. I, 338. (z) Æ. III,
 344. (aa) Æ. IV, 449. (bb) v. 684. [cc] Ecl. I, 19. (dd) Æ. VIII, 141.
 (ee) Æ. x, 143. (ff) Æ. v, 727. (gg) G. IV, 58. (hh) Æ. v, 683. (ii) Æ. II,
 563. (kk) Æ. II, 53. (ll) G. IV, 346. [mm] Æ. v, 781. (nn) Æ. III, 718.